

De Waddenzeehavens¹ en de Coalitie Wadden Natuurlijk² staan in het Waddengebied gezamenlijk voor natuur en havens van wereldklasse:

- Dit natuurgebied van wereldklasse herbergt een rijke Waddenzee; een zee met een compleet voedselweb, schelpdierriffen in overvloed en veel meer wadvogels dan nu het geval is. Een Waddenzee als onmisbare schakel in de internationale trekroutes van vogels en vissen. Een rijke Waddenzee waarin ook de mens nadrukkelijk een rol speelt. Als genietter en benutter, met een duurzame economie, die rekening houdt met de natuur.
- EcoPort-havens in het Waddengebied vormen een grote bron van inkomsten en banen, waarbij steeds gezocht wordt naar innovatie en een balans tussen economie en ecologie. Ze willen vooroplopen in de energietransitie en willen onverkort de doelstelling van het Parijs akkoord realiseren. Op wereldschaal zijn de Waddenzeehavens proeftuinen met inspirerende voorbeelden voor economie en ecologie in kwetsbare deltagebieden.
- Samenwerking tussen de Waddenzeehavens en de Coalitie Wadden Natuurlijk betekent dat economie en ecologie elkaar gaan versterken in plaats van elkaar in de weg te zitten. Het leidt tot innovatieve bedrijvigheid en duurzame economie van wereldklasse, met respect voor de waddennatuur en het monumentale omringende landschap.

Natuur en havens van wereldklasse vormen een gezamenlijke stip op de horizon, die we in nauwe onderlinge afstemming willen bereiken. Daarvoor onderschrijven wij de volgende leidende principes:

- Voor de Waddenzee is de hoofddoelstelling duurzame bescherming en ontwikkeling van de Waddenzee als natuurgebied en het behoud van het unieke open landschap³.
- De bereikbaarheid van havens blijft gegarandeerd op de huidige afmetingen (diepgang en breedte) en de ontwikkeling is gericht op vermindering van de impact van baggeren op de natuurwaarden in zee.
- Er worden geen bedrijventerreinen in de Waddenzee aangelegd. Bij ruimtetekort wordt deze land-inwaarts gevonden. Voor uitbreidingen wordt een integrale aanpak gekozen, waarbij naast economische wensen ook landschappelijke en milieucriteria worden meegenomen.
- Bij optimalisatie van de bestaande havens wordt gekeken hoe eventuele aanpassing van de havenmond gerealiseerd kan worden met oplossingen waar de natuur ook beter van wordt (Building with Nature).
- Het open waddenlandschap is van grote waarde. Voor de havenclusters wordt nieuwe bebouwing zoveel mogelijk ingepast in de bestaande skyline⁴. Voor windmolens geldt dat de havengebieden geschikt zijn als concentratiegebied ("Venster- en clusterbenadering⁵") zo lang er op de Noordzee onvoldoende capaciteit is gerealiseerd en passende technische maatregelen worden genomen om vogelaanvaring te voorkomen.
- Bij de energietransitie wordt onder andere⁶ ingezet op zon, warmte, innovatieve energiewinningsmethodieken, waterstof en de circulaire economie en energieopslag.

¹ Port of Den Helder, Haven Den Oever, Port of Harlingen, Haven Lauwersoog en Groningen Seaports.

² Natuurmonumenten, Waddenvereniging, Vogelbescherming Nederland, Stichting WAD, Landschap Noord-Holland, It Fryske Gea en Het Groninger Landschap

³ Doelstelling conform PKB Waddenzee 2007.

⁴ Conform bepaling in vigerende PKB Waddenzee 2007.

⁵ Conform RCW advies over de venster- en clusterbenadering.

⁶ Gelet op de enorm sterke technologische ontwikkeling, is voor een open formulering gekozen.

Natuur en havens van wereldklasse kunnen we niet zonder de betrokken overheden realiseren en daarom pleiten wij voor:

Integraal beheer:

- Gericht op afname van de versnippering en toename van professionalisering van beheer, bescherming, vergunningverlening, financiering, gastheerschap en monitoring waarbij gebruikers interactiever, samenhangender en eenvoudiger bediend worden, waarbij op structurele basis overleg plaatsvindt tussen de integraal beheerder en havenorganisaties.
- Hierbij wordt gebruik gemaakt van de kernkwaliteiten van de aanwezige natuurterrein beherende organisaties voor het natuur- en recreatiebeheer van het natte wad.
- Gestreefd wordt naar een evenwichtige balans tussen economie en ecologie.

Een investeringsprogramma voor:

- infrastructurele voorzieningen die met een integrale benadering bijdragen aan de duurzame economische ontwikkeling van het Waddengebied.
- maatregelen die het Wad meer ruimte geven en de zeenatuur herstellen.

Structurele onderzoeksfinanciering voor de ontwikkeling van kennisclusters voor:

- herstel en beheer van de zeenatuur in en rond de Waddenzee.
- de benodigde transities op het gebied van energie, de circulaire-, biobased- en waterstofeconomie en digitalisering.

Het verkennen van mogelijkheden om:

- De bereikbaarheid zo veel mogelijk te verduurzamen, ontwikkelen van een bredere kijk op transport over de Waddenzee, waarbij wordt ingespeeld op de dynamiek van de Waddenzee.
- Duurzame visserij te faciliteren met lokale verwerking en consumptie, als ook het medegebruik van (innovatieve) visserij in windmolenparken.

Op dit moment werken Waddenzeehavens en CWN aan:

- Het formuleren van een follow-up voor het programma Building with Nature Waddenzeehavens, met inbegrip van "Nature based solutions" voor baggerbeheer.
- De haalbaarheid onderzoeken of bij Harlingen en Den Helder aanpassingen van de havenmond mogelijk zijn met integrale oplossingen waar de natuur beter van wordt (Building with Nature)
- Een gezamenlijke agenda voor "natuur in en om de verschillende havens", voor bijvoorbeeld tijdelijke natuur of ecologisch terreinbeheer.

Pact van Marrum

Harlingen, 18 mei 2018

Getekend namens:

Waddenvereniging

Lutz Jacobi

Vogelbescherming Nederland

Fred Wouters

Stichting WAD

Lenze Hofstee

Natuurmonumenten

Arjen Kok

Landschap Noord-Holland

Ernest Briët

It Fryske Gea

Henk de Vries

Het Groninger Landschap

Marco Glastra

Groninger Seaports

Cas König

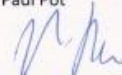
Haven Lauwersoog

Harm Post

Port of Harlingen

Paul Pot

Haven Den Oever

Theo Meskens

Port of Den Helder

Jacoba Bolderheij

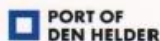
Pact van Marrum

 PORT OF HARLINGEN

 haven Lauwersoog

 GRONINGER SEAPORTS

 PORT OF DEN HELDER

 HOLLANDS KROON

 It Fryske Gea

 Het Groninger Landschap

 STICHTING WAD

 Waddenvereniging

 Vogelbescherming NEDERLAND

 Natuurmonumenten

 Landschap Noord-Holland